

VHP en Financiële Discipline

Sinds haar aantreden heeft de regering o.l.v. President Santokhi diverse maatregelen getroffen op monetair en fiscaal gebied zoals het “loslaten van de wisselkoers”, het afbouwen van subsidies (brandstof, electra), het terugdringen van begrotingstekorten, het invoeren van de BTW etc. Deze maatregelen zijn nogal disruptief, veel tegelijk en hebben vooral grote gevolgen voor het dagelijks welzijn van brede lagen van de bevolking. Er is dan ook sprake van veel onbegrip, ontevredenheid, woede, veel kritiek op de regering met een focus op de President. De perceptie van het publiek is dat de regering het disciplinerend financieel beleid voortzet terwijl het dagelijks leven ondraaglijker wordt en overgelaten is aan de gril van de markt.

Veel van de macroeconomische en financiële beleidsmaatregelen vloeien voort uit het politiek besluit om een aanpassingsprogramma uit te voeren met het IMF. Deze politieke keuze is vooral ingegeven door de lange termijn politiek-economische idealen van de VHP zoals monetaire discipline, fiscale discipline, institutionele discipline, verdere democratisering van Suriname enz. Onder leiding van Voorzitter Chan Santokhi brengt de VHP haar politiek-economische idealen tot leven, soms met succes en soms niet. In dit artikel wordt ingegaan op een belangrijk onderdeel van deze idealen nl. monetaire discipline. In vervolgartikelen zal worden stilgestaan bij andere aspecten zoals de visie van de VHP m.b.t. de schulddynamiek waarin Suriname is verwickeld of de intergenerationele aspecten van de ontwikkeling van natuurlijke hulpbronnen: steeds zal het belang van discipline en consistentie van beleid worden benadrukt.

Monetaire Discipline

Het basisuitgangspunt van de VHP is om de economie te stabiliseren en voort te bouwen aan een productieve economie in een democratische rechtsstaat waarin instituten worden gevormd die het beleid duurzaam kunnen voortzetten. In die omgeving zal monetaire en fiscale discipline verankerd worden in monetaire en fiscale instituten zoals de Centrale Bank van Suriname (CBvS), het Ministerie van Financiën en de Belastingdienst. Belangrijke speerpunten zijn daarbij om monetaire financiering tegen te gaan, begrotingstekorten te reduceren tot lange termijn normen alsook het terugdringen van de schuldquote (schulden van de Staat ten opzichte van het Bruto Binnenlands Product, BBP).

Prijsstabiliteit is een vereiste voor economische groei en verbetering van de welvaart. Immers, werknemers en hun gezinnen zijn geïnteresserd in een waardevast inkomen/pensioen. Ondernemers willen hun investeringen kunnen plannen op basis van stabiele prijzen en een waardevast compensatie of winst voor de onderneming overhouden. Fiscale autoriteiten met een politieke agenda echter hebben een prikkel om begrotingstekorten aan te houden en deze te financieren. Dit leidt tot schulden en indien monetair gefinancierd, tot inflatie.

In deze interactie tussen gezinnen, bedrijven en fiscale autoriteiten speelt de monetaire autoriteit een belangrijke rol: zij belooft prijsstabiliteit en vraagt het publiek om vertrouwen. In het bijzonder belooft zij dat tekorten op de begroting niet monetair zal worden gefinancierd en inflatie zal worden beteugeld. Op basis van deze institutionele belofte vormen werknemers, al dan niet georganiseerd in een vakbond, een bepaalde verwachting van inflatie en komen ze een bepaalde salaris(verhoging) overeen met werkgevers. Ondernemers nemen belangrijke investeringsbeslissingen op basis van deze belofte.

De monetaire autoriteit staat voor een belangrijke keuze: zich houden aan de belofte van prijsstabiliteit of “vreemdgaan” en achteraf toch het monetair financieringsinstrument inzetten voor partij-politieke agenda. In het laatste geval krijg je monetaire financiering van het tekort, oplopende inflatie en vernietiging van de koopkracht van werknemers en gepensioneerden terwijl ondernemers investeringen uitstellen: het vertrouwen van het publiek in de monetaire autoriteit wordt geschaad waardoor het steeds moeilijker wordt om prijsstabiliteit te bereiken.

Het publiek kan achteraf de autoriteiten beoordelen op hun geloofwaardigheid, maar vaak is het dan te laat en te kostbaar. Vraag het aan de Surinamer die rond 2020 met pensioen is gegaan met een pensioenuitkering in SRD. De maatschappelijke kosten van monetaire losbandigheid zijn immens en het kost veel tijd en moeite om prijsstabiliteit te herstellen. Monetaire discipline is daarom een belangrijke peiler van de VHP: deze moet verankeren in relevante instituten en niet afhankelijk zijn van politieke partijen, van een President van het land of van een Governor van de Centrale Bank.

Monetaire Financiering

Er zijn diverse mogelijkheden om de begroting van de overheid monetair te financieren. Eén van de methoden is dat de centrale bank voorschotten verleent aan de overheid, hetgeen gepaard gaat met geldschepping en mogelijk een inflatoir effect op termijn. Een andere methode die recent in Suriname is toegepast is dat de Centrale Bank vastgoed opkoopt van de overheid en laatstgenoemde de opbrengsten hieruit aanwendt voor financiering van consumptieve uitgaven. Suriname heeft een boeiende doch vernietigende historie van een ondergeschikte centrale bank die in verschillende perioden ongebreideld voorschotten heeft verleend aan de overheid. Telkens heeft dit gedrag geleid tot hoge inflatie en ontwaarding van de Surinaamse munt. **Monetaire financiering is misleiding van het publiek**, is inflatoir en schaadt het vertrouwen van het publiek in de monetaire autoriteiten. Het is tijd om fundamenteel af te rekenen met deze praktijk, niet alleen middels wet- en regelgeving, maar vooral door het gedrag van beleidsmakers: **de VHP neemt daarin een leidende rol.**

Politiek Opportunisme vs Politiek Idealisme

Het volgend plaatje laat zien hoe de bevoorschotting van de overheid door de Centrale Bank drastisch is teruggedrongen in moeilijke tijden.

De vorderingen van de moederbank op de overheid (oranje lijn) namen explosief toe in de relatief korte periode vanaf medio 2018 van ca. SRD 400 miljoen tot een piek van ca. SRD 9 miljard in aug 2020. Sindsdien zijn deze vorderingen afgebouwd tot onder de SRD 1 miljard ultimo januari dit jaar.

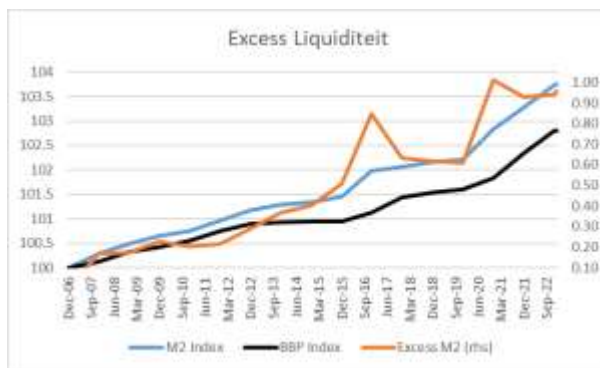
De stijgende lijn tussen 2018 en 2020 illustreert een vorm van politiek opportunisme: een centrale bank die de overheid in rap tempo bevoorschot zonder zich te bekommeren om de gevolgen van dit gedrag voor prijsstabiliteit. Dit gedrag van monetaire autoriteiten is vernietigend geweest voor monetaire discipline, vertrouwen en prijsstabiliteit.

Sinds augustus 2020 zien we, onder invloed van politiek-economische idealen van de VHP geleidelijke verbetering. De dalende lijn vanaf augustus 2020 is het gevolg van een fundamentele politiek-economische overtuiging: dat monetaire discipline op lange termijn goed is voor economische groei en welvaart. De VHP moet er wel voor waken dat de discipline die gestaag is opgebouwd wordt behouden, ook in aanloop naar het verkiezingsseizoen.

Overtollige Liquiditeit

Een ander principe m.b.t. het stabiliseren van de economie heeft te maken met een evenwichtige groei van de geldhoeveelheid, afgestemd op economische groei en wordt voorkomen dat er teveel geld in omloop is. Er is veel kritiek vanuit het publiek, o.a. van de VES dat er teveel geld in omloop is.

De volgende grafiek geeft een indruk van de maatschappelijke geldhoeveelheid en een benadering van overtollige liquiditeit.

Deze grafiek laat zien hoe een index van de geldhoeveelheid (monetaire aggregaat M2) zich heeft ontwikkeld sinds 2006 ten opzichte van een index van het BBP. De afstand tussen deze twee indices (oranje lijn) geeft een indicatie van de overtollige liquiditeit in de economie. Er is altijd wel wat extra liquiditeit in de economie, maar opvallend is de harde stijging daarvan medio 2014-2016 en vervolgens tussen 2019-2020: steeds in de verkiezingsseizoenen. Het kost tijd om overtollige liquiditeiten die afgelopen jaren zijn gecumuleerd af te romen.

Onder de ideologische leiderschap van de VHP constateren wij een halt aan de groei van overtollige liquiditeit en zelfs een lichte daling: de nominale groei van de geldhoeveelheid ten opzichte van die van het BBP neemt af, maar nog in onvoldoende mate. Hier ligt nog een uitdaging om deze excessen verder terug te dringen tot gezonde proporties.

Ook de bankbiljetten in omloop laten een ontwikkeling in de goede richting zien.

De oranje lijn illustreert de bankbiljetten in omloop t.ov. de totale balans van de Centrale Bank: een stijging vanaf medio 2011 tot een piek ultimo 2017 van 0.57 en een tweede piek van 0.48 in Q1 2020: anders gezegd, pakweg de helft van het balanstotaal van de CBvS bestond uit bankbiljetten in omloop. Ook hier is geleidelijk verbetering waar te nemen en zien wij dat deze verhouding is afgebouwd naar 0.2 in januari 2020; onder het historisch gemiddelde.

Beschouwing

De groei van de geldhoeveelheid en de excessen in liquiditeiten kunnen worden toegeschreven aan de geldcreatie door de Centrale Bank o.a. middels het financieren van uitgaven van de overheid, vooral in de periode 2018-2020. Hier wordt niet ingegaan op de aard en de zin van die uitgaven, doch wordt wel benadrukt dat dit gedrag desastreuze gevolgen heeft voor prijsstabiliteit alsook voor het vertrouwen in de monetaire autoriteiten. Het is een uitdaging om inflatie terug te dringen en het vertrouwen van het publiek terug te winnen: het kost tijd, discipline en consistentie van beleid. Daar maakt de VHP zich hard voor: er is een moedige aanvang gemaakt met de overgang van overmatig monetair financieren naar monetaire discipline. De gevolgen voor de bevolking zijn zwaar, wij betalen de rekening. Daar zal de regering veel meer aandacht aan moeten geven, echter zonder dat afbreuk wordt gedaan aan het fundamenteel principe van monetaire discipline en geloofwaardigheid van monetaire autoriteiten.

Chuanrui Wang

Lid van De Nationale Assemblée